

Tveksam privatisering av Arbetsförmedlingen

Norrbottens-Kuriren den 24 november 2019

Enligt det så kallade januariavtalet mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna ska Arbetsförmedlingen reformeras i grunden. Arbetsförmedlingen ska inte längre förmedla jobb utan dra sig tillbaka till ett begränsat myndighetsansvar. Själva förmedlandet av arbeten kommer i stället utföras av privata företag inom ett valfrihetssystem. Det är en radikal reform, som enligt avtalet ska vara helt genomförd inom två år. Tyvärr talar forskningen emot att reformen kommer att fungera.

På senare år har inte mindre än fem randomiserade fältexperiment genomförts på området. Dessa experiment kännetecknas av att en slumpvis utvald grupp arbetssökande får hjälp av privata förmedlingsföretag och sedan jämförs med en kontrollgrupp av arbetssökande som får traditionell hjälp av den statliga arbetsförmedlingen. Tack vare slumpmomentet ger den fältexperimentella metoden säkra och rättvisande slutsatser. Samma metod har till exempel använts av de forskare som erhöll årets nobelpris i ekonomi för sina utvärderingar av insatser inom u-hjälpen.

Två av de fem studierna genomfördes i Sverige. De visade inte på några skillnader mellan Arbetsförmedlingen och privata förmedlare när chansen att få ett jobb jämfördes. Inte heller i Danmark fanns några skillnader mellan jobbchanserna hos privat och offentlig arbetsförmedling. Men de privata förmedlarnas tjänster var dyrare och gav därmed sämre valuta för de danska skattebetalarnas pengar. Slutligen var privata arbetsförmedlare i Frankrike och Tyskland sämre än de offentliga på att få människor i arbete. Även om den svenska Arbetsförmedlingen fungerar dåligt ger forskningen alltså inte några argument för att en privatisering skulle fungera bättre.

Det är positivt att den svenska reformen ger valfrihet åt de arbetssökande. Däremot har det visat sig svårt att konstruera en ersättningsmodell där förmedlingsföretagen tjänar på att anstränga sig mest för att hjälpa dem som har svårast att få jobb. I dag är en majoritet av de arbetslösa utrikes födda och många befinner sig långt ifrån en reguljär anställning.

Ett kanske ännu värre problem är den välfärdsbrottslighet som kommit att uppmärksammas allt mer. Redan i dag använder kriminella aktörer osanna jobberbjudanden för att få in personer i Sverige som sedan blir utnyttjade i stället för att få ett arbete. Att i detta läge hasta igenom en enorm privatisering av Arbetsförmedlingen riskerar att sluta i ren förskräckelse.

Arbetsförmedlingen fungerar dåligt och behöver reformeras. Men förändringarna bör ske i rimlig takt och ha stöd i forskning. Förslagsvis kan nya fältexperiment användas för att mejsla ut en modell som hjälper människor med små jobbchanser utan att underlätta för bidragsentreprenörer och välfärdsbrottslingar.

Henrik Jordahl